

Sygn. akt V CK 710/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

w sprawie z powództwa E. K.

przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń i Reasekuracji "P.(...)" Spółce Akcyjnej w W.

o rentę wyrównawczą, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 8 czerwca 2005 r., kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 maja 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok w pkt 1 w części uwzględniającej apelację tj. obniżającej rentę wyrównawczą do kwoty 333,50 zł i w tej części przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. zasądził od pozwanego Towarzystwa Ubezpieczeń Reasekuracji „P.(...)” S.A. na rzecz powoda E. K. rentę wyrównawczą po 3182,32 zł miesięcznie począwszy od dnia 28 stycznia 2000 r.

Sąd ustalił, że powód w dniu 17 sierpnia 1998 r. w drodze do pracy uległ wypadkowi komunikacyjnemu, doznając obrażeń, które spowodowały u niego 23%

trwałego uszczerbku na zdrowiu. W takim samym procencie powód utracił możliwości wykonywania pracy. Przebyte złamanie kręgów lędźwiowych nie rokuje poprawy stanu zdrowia powoda, który w miarę upływu lat może ulec pogorszeniu. Powód jest zdolny do wykonywania lekkich prac fizycznych nie wymagających długotrwałego chodzenia, stania i siedzenia.

Powód w 1992 r. został zaliczony do III grupy inwalidzkiej w związku ze schorzeniem słuchu, od grudnia 1992 r. otrzymywał z tego tytułu rentę inwalidzką. Pracował jednak nadal w Przedsiębiorstwie Remontowo - Budowlanym w R. do maja 1996 r. W okresie od czerwca 1996 r. do sierpnia 1998 r. podejmował zatrudnienie u różnych pracodawców, wykonując pracę na terenie Niemiec. Powód bowiem posiada obywatelstwo polskie i niemieckie. Od czerwca do października 1996 r. pracował w firmie D.(...), gdzie zarabiał 10 DM za godzinę pracy. Na przełomie 1997 i 1998 r. pracował przez 6 miesięcy w firmie budowlanej w M., w której zarabiał od 1270 do 1500 DM miesięcznie. Od marca 1998 r. pracował w firmie w L., a od 26 czerwca 1998 r. do 31 sierpnia 1998 r. w firmie A. i W. M. W czerwcu przepracował 6 dni, zarobił 77,9 zł, w lipcu za 31 dni pracy otrzymał wynagrodzenie w kwocie 5.712 zł, w sierpniu, za 14 dni, wynagrodzenie jego wyniosło 569,74 zł Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 19.maja 2004 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego między innymi w ten sposób, że zasądzoną na rzecz powoda rentę obniżył do kwoty 333,50 zł.

Sąd zwrócił uwagę na dorywczy charakter pracy powoda w Niemczech i ustalił utracone przez powoda dochody na kwotę 1.449,84 zł miesięcznie. Powód w ciągu 28 miesięcy pracował przez okres 13 miesięcy; średnio w roku powód pracował przez 6 miesięcy.

Kasacja powoda - oparta na obu postawach z art. 393¹ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 382 w zw. z art. 232 k.p.c. oraz art. 252 k.p.c., a także art. 444 § 2 k.p.c., i zmierza do zmiany zaskarżonego wyroku przez oddalenie apelacji, bądź uchylenia tego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny wyraził pogląd, który legł u podłoża zaskarżonego wyroku, że pozwane Towarzystwo zgodnie z art. 444 § 2 k.c. zobowiązane jest płacić na rzecz powoda rentę wyrównawczą określoną w wysokości utraty jego zdolności do pracy, a więc 23 % od kwoty utraconego dochodu, czyli od kwoty 1449,84 zł miesięcznie.

Istota kasacji sprowadza się zatem do odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób powinno nastąpić ustalenie wysokości renty odszkodowawczej (art. 442 § 2 k.c.) w

wypadku utraty przez poszkodowanego jedynie częściowej zdolności do pracy zarobkowej.

Przy określeniu częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej rozróżnia się dość powszechnie między szkodą „abstrakcyjną” i „konkretną”. Pierwsza oznacza pewną procentową niezdolność do pracy, wynikającą z orzeczenia lekarskiego.

Według utrwalonego stanowiska Sądu Najwyższego pojęcie to jest mało przydatne w dziedzinie prawa cywilnego. Renta z art. 442 § 2 k.c. stanowi bowiem formę odszkodowania, a to przysługuje o tyle, o ile wystąpiła szkoda. Decydujące znaczenie ma więc szkoda konkretna, czyli gospodarcze następstwa uszkodzenia ciała (bądź rozstroju zdrowia). W szczególności trzeba ustalić, czy poszkodowany ma realną możliwość wykorzystania swej uszczuplonej zdolności do pracy. Znaczny stopień utraty zdolności do pracy oznacza praktycznie całkowitą niezdolność. Możliwość uzyskania pracy przy zachowaniu tylko nieznacznej zdolności do niej jest iluzoryczna. W grę wchodzi bardzo różnorodne okoliczności: kwalifikacje zawodowe poszkodowanego, sytuacja na rynku pracy itd. Na tej podstawie można ocenić szansę uzyskania zarobków (w tym lub innym zawodzie).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jeżeli poszkodowany zachował częściową zdolność do pracy, podstawą obliczenia odszkodowania powinno być ustalenie jego faktycznych możliwości. Najpierw należy ustalić zarobki, jakie poszkodowany przypuszczalnie osiągnąłby, gdyby nie doznał uszkodzenia ciała (rozstroju zdrowia). Z kolei trzeba to zestawić z zarobkami, jakie w czasie objętym rentą może osiągnąć. Ustalono jest stanowisko Sądu Najwyższego, że poszkodowany jest zobowiązany wykorzystać uszczuploną zdolność do pracy zarobkowej. Poszkodowany, który zachował częściowo zdolność do pracy, nie powinien bowiem liczyć na odszkodowanie w kwocie, która przez nieuwzględnienie jego możliwości zarobkowych przekracza wysokość szkody (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 1959 r. 1 CR 12/59, OSP 1960 z. 1, poz. 10; z dnia 26 października 1960 r. 2 CR 572/60, OSN 1962 z. 1, poz. 22; z dnia 23 lipca 1963 r. I CR 656/62, nie publikowane; z dnia 16 stycznia 1962 r. 4 CR 369/61, RPEiS 1963 Nr 1, s. 342; z dnia 8 kwietnia 1963 r. 3 CR 435/62, RPEiS 1966 Nr 1, s. 367; z dnia 5 marca 1965 r. 11 PR 50/65, OSNCP 1965 z. 11, s. 195; i wyroki: z dnia 10 marca 1965 r., II PR 44/65; z dnia 12 czerwca 1969 r., I PR 151/69; z dnia 24 czerwca 1969 r., II PR 225/69; z dnia 17 lipca 1975 r., I CR 370/75 - nie publikowane oraz z dnia 10 kwietnia 1975 r., I PRN 3/75, OSNCP 1976 z. 2, poz. 36). Wynika stąd konieczność dostosowania się poszkodowanego do

zmienionych warunków życiowych (także przyjęcia gorzej opłacanej pracy).

Reasumując, renta z art. 442 § 2 k.c. przysługująca poszkodowanemu, który zachował częściowo zdolność do pracy, powinna odpowiadać różnicy między zarobkami, jakie mógłby osiągać, gdyby nie uległ wypadkowi, a wynagrodzeniem, jakie - w konkretnych warunkach jest w stanie uzyskać przy wykorzystaniu swej uszczuplonej zdolności do pracy. Z tym zastrzeżeniem, że poszkodowany nie ma obowiązku podjęcia się każdej pracy.

Wobec tej utrwalonej linii orzecznictwa, zarzut błędnej wykładni przepisu art. 444 § 2 k.c. usprawiedliwia podstawę kasacji z art. 393¹ pkt 1 k.p.c.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku (art. 393¹³ k.p.c.).